

Europa er atter i åben krig efter 80 års fred

– Ruslands diktator har invaderet en selvstændig demokratisk stat Ukraine for at erobre land og sikre sit eget imperium og eftermæle

Af Preben Melander *)

1. Krigens baggrund

Ingen havde ventet en militær konfrontation midt i Europa i 2022. De fleste mennesker regnede med, at verden var blevet et mere fredeligt sted efter Murens fald i 1989 og Sovjetunionens sammenbrud. Det øgede økonomiske samkvem og samarbejde landene imellem blev af mange set som den bedste garanti mod krig og konflikter i Europa. Men det var åbenbart naivt at tro på, at Putin og hans terrorregime var indstillet på fredelig sameksistens. Putins motiv for invasionen bygger på en løgn og et kreativt forsøg på at lave en åbenbar historieforfalskning. Ukraine er ifølge Putin ikke en rigtig stat, men bygger på en forkert tolkning i fortiden. Derfor ser han Ukraine som en nazistisk og militariseret stat, der tager afsæt i Vestens ifølge Putins forkerte ideologi. Denne motivering afspejler den gamle KGB-funktionærs paranoide verdenssyn. Derfor skal Ukraine udslettes og indordnes i det russiske imperium.

Målet med krigen har for Putin været at undgå, at Ukraine blev en del af NATO og EU. Putin har som betingelse for at undgå krigen krævet, at alle de østeuropæiske lande i Ruslands nærhed, som efter 1989 af gode grunde selv ønskede at blive medlemmer af NATO, skulle indgå en fælles traktat om at frasige sig forsvarssamarbejdet med NATO. Et krav, som er helt uden realisme, og som er blevet afvist af alle de berørte lande. Det gælder Polen, Ungarn, Letland, Litauen og Estland. Kontrakten skulle også gælde Finland og Sverige, som i dag er neutrale, men som har et militært samarbejde med NATO. Dertil kommer Moldova og Georgien, som har udtrykt ønske om at blive medlem af NATO og EU. Nu bliver de begge truet til at forblive som en ufrivillig del af det russiske imperium. De står nok til at blive de næste i rækken af mål for Ruslands aggressive krig efter Ukraines besættelse.

*) Preben Melander er professor emeritus og ansvarshavende redaktør for Samfundslederskab i Skandinavien.

Rusland havde i løbet af de seneste måneder opmarcheret en fuldt kampklar angrebsstyrke på over 150.000 soldater på grænsen til Ukraine. Ingen havde forventet, at Rusland ville invadere Ukraine nu. Men så kom angrebet den 24.02.2022.

Krigen har nu været i 9 uger med tiltagende grusomhed og kynisme fra russisk side. Flere byer er blevet sønderbombet, og mange civile er blevet dræbt. Selv har Putin per dekret kaldt i sin angrebskrig for en "særlig militær operation". Men det har i realiteten været en brutal angrebskrig mod brug af tunge våben, som for en stor del har været rettet mod civile mål: Boligblokke, hospitaler, skoler, teatre, ambulancer etc. Vesten har med reference til FN's regler for human krigsførelse anklaget Rusland for krigsforbrydelser rettet mod menneskeheden og for folkedrab med direkte systematiske angreb på civile sagesløse mennesker.

2. En foreløbig vurdering af krigens politiske konsekvenser

Krigen har afsløret Putins og Ruslands store geopolitiske ambitioner og har ført til hele Verdens reaktioner rettet mod Putins brutale ødelæggelse af Ukraines byer. Putin har med sine trusler om atomkrig kunnet holde Vesten ude af stand til at sende soldater og angrebsvåben til hjælp for Ukraine. NATO har alligevel sendt forsvarsvåben og andet udstyr til Ukraine.

Putin havde med sin overlegne krigsmaskine regnet med at kunne overrumple Ukraine i løbet af få dage, nedkæmpe deres forsvar og udskifte landets ledelse i Kyiv med en lydlig marionetregering styret fra Kreml. Men sådan skulle det ikke gå. Den ukrainske hær og alle dets frivillige soldater har udvist en utrolig forsvarsvilje for at redde deres land. Deres unge præsident Volodymyr Zelinskyj har gennem sit synlige og modige lederskab og sine stærke taler til verdens regeringer holdt kampgejsten og motivationen oppe hos sine landsmænd. Alle verdens demokratier har vendt sig mod Putin og hans umenneskelige angrebskrig. Mange vestlige lande har støttet Ukraine med våben, penge og humanitær hjælp.

Militærekspertter har været overraskede over den svage russiske militærindsats. Deres invasion har simpelthen været en strategisk fiasko. Rusland har mødt stor modstand og stødt på mange problemer med forsyninger, manglende udstyr, demoraliserede soldater og fejlvurdering af det ukrainske landskab etc. Efter flere ugers krig har de ikke formået at omringe og besætte Ukraines hovedstad Kyiv og de andre store byer. Putin har ganske vist for at vinde krigen valgt at sønderbombe en række byer med missiler, klyngebomber og panservåben, men de har alligevel ikke formået at besætte byerne endnu. Samtidig har krigen hidtil været dyr for russerne i mistede soldater og ødelagt materiel. Deres invasion er kørt fast i Ukraines mudder, og det ser ud til, at de trods militær overlegenhed får svært ved at vinde krigen. Krigen er derfor nu endt i en fastlåst og uafklaret situation, som slider på begge parter.

Dertil kommer, at de strategiske og geopolitiske konsekvenser af invasionen har vist sig at være værre, end Putin havde forventet. Han havde håbet, at modstanden blandt Vestens stater ikke ville blive så massiv, fordi de i mange år har været splittet indbyrdes. Men også her har Putin forregnet sig. Ud af FN's medlemslande har et markant flertal på 193 lande stemt for en fordømmelse af invasionen. Kun 4 lande udover Rusland selv har støttet invasionen. Det er Nordkorea, Syrien, Eritrea og Hviderusland. 35 lande har valgt hverken at stemme for eller imod, deriblandt Kina. Rusland er således dømt udenfor af den demokratiske del af Verdenssamfundet. Sådan vil det blive ved med at se ud, så længe Putin sidder på magten i Rusland.

En anden konsekvens har været, at alle NATO- og EU- medlemmer indtil nu har været enige om at gennemføre alvorlige økonomiske sanktioner mod Rusland, som har bragt den russiske økonomi på sammenbruddets rand. Det havde Putin heller ikke regnet med. Han havde selv forventet, at krigen ville have splittet de europæiske stater ad. Men krigen har tværtimod samlet NATO- og EU-medlemmerne til en fælles front med meget alvorlige sanktioner rettet mod Ruslands samfundsøkonomi og dets lederes og ansvarlige medløberes handlinger.

Vladimir Putin har alt i alt fået skabt en hel verden imod sig med et vedvarende globalt eftermæle som en brutal og utilregnelig despot og aggressor. Han vurderes af Verdenssamfundet som en trussel mod freden og en krigsforbryder, som er isoleret fra det globale fællesskab. De vestlige demokratier forbereder at samle beviser til et sagsanlæg ved den internationale domstol i Haag mod de ansvarlige russiske ledere for deres overgreb og åbenbare krigsforbrydelser rettet mod menneskeheden. Putin stemples i Vesten som paria på linje med Adolf Hitler, Joseph Stalin og Mao Tse-Tung. Hans ansvar og forbrydelser som organisator af folkemord og ødelæggelse af Ukraine vil ikke blive glemt, så længe han lever som leder i Kreml. Krigen vil i mange år skade det russiske folks moralske omdømme.

3. Hvad skal der til for at bringe Putins krig til afslutning?

Krigen ser nu ud til efter 8 ugers varighed at være gået over i en anden fase, hvor hverken Rusland eller Ukraine vil være i stand til at forhandle en afslutning på krigen. Putin vil ikke indrømme, at han har tabt krigens første fase. Han vil heller ikke garantere Ukraine, at de kan opretholde deres selvstændighed. Putin vil sikkert fortsætte med at tilintetgøre sine naboer, indtil Rusland selv er færdig. Ukraine vil heller ikke kunne acceptere en afslutning af krigen, så længe Rusland stadig har soldater i deres byer. De vil derfor kæmpe til det sidste. Krigen kommer derfor til at trække i langdrag.

Putin mangler tilsyneladende et symbol, som han kan bruge overfor den russiske befolkning, for at kunne bevise, at han ikke har tabt krigen. Derfor vil han fortsætte krigen og true med endnu farligere våben, for at få Ukraine til at acceptere sine betingelser. Samtidig vil NATO- og EU-landene opgradere

deres sanktioner og fortsætte med at forsyne Ukraine med nye avancerede våben, så de selv kan få russerne ud af deres byer. En sådan udmattelseskrig kan blive blodig og tabsgivende for begge parter. Men Rusland har et tidsproblem med at få afsluttet krigen. Den 8. juni 2022 skal Rusland festliggøre deres sejr over Nazi-Tyskland i 1945. Og Putin har stadig brug for at få lettet presset fra de internationale sanktioner.

Det store spørgsmål er, hvornår Putin har råd til at afslutte krigen, uden at han har vundet noget konkret resultat målt op mod de store tab, som Rusland har lidt i krigen.

Det er derfor et spørgsmål, hvem der har magten til at få Putin til at stoppe en krig, som han ikke kan vinde, selvom han tror det? Det russiske folk lider tydeligt under sanktionerne, men de er splittede, hjernevaskede og ført bag lyset af deres leder. Folket har ikke den politiske magt til at fjerne Putin og hans regime. Der er jo ingen anden "Zsar" undervejs. Oligarkerne er i lommen på Putin, og de har ingen politisk og militær indflydelse. Den sidste mulighed er generalerne i den russiske hær, som er kritiske overfor Putins resultatløse strategi og politiske dispositioner. Op i mod 10 russiske generaler skulle være blevet dræbt i Ukraine under krigen, fordi de var blevet presset til at spille en mere synlig rolle som indpiskere i gadekampene. Men det kan tage lang tid, inden de får organiseret en alternativ politisk modstand. Andre analytikere peger på Kinas leder Xi Jinping, som en mulig spilarrangør. Kina forventes i virkeligheden at se Putins krig som en hæmsko for Kinas globale markedsstrategi og fortsatte materielle og globale vækst. Men også det vil nok kræve en vis afklaringsproces, ikke mindst i Vesten.

Det er således svært at se en umiddelbar "game changer", der vil kunne ændre og afslutte krigen. Men ingen krige varer evigt. Det samme gælder despoters regeringstid og livsforløb. Putin er i dag 70 år. På et eller andet tidspunkt får verden nok af hans magtanvendelse og krigsvanvid. Med mindre Putin kan levere en hurtig sejr i Donbas-regionen, er Putins regime med stor sandsynlighed sat til tælling. Det er værd at bemærke, at den russiske hær allerede har ført krig i 8 år i Donbas-regionen, men ikke har opnået noget afgørende resultat.

Verdenssamfundets fornuft og følelser er netop rettet mod Putin som aggressor. Men vi kan håbe, at han fortsætter med at begå de samme strategiske dumheder som hidtil i kraft af sin tro for egen magtfuldkommenhed og den deraf følgende mangel på ydmyghed, viden, ærlige rådgivere og distance til virkeligheden. Det sker tilsyneladende for alle magthavere, at de mister realitetssansen.

4. Hvor er verden på vej hen?

Med krigen i Ukraine er vi på vej mod en verden, præget af svære og uløselige storpolitiske problemer. Verden er splittet og har svært ved at samarbejde om de egentlige store geopolitiske udfordringer: Klimaproblemerne, den økonomiske ulighed, den skæve ressourcefordeling, det

tiltagende rustningskapløb mellem Øst og Vest, den fastlåste opdeltede magtstruktur mellem Vestens demokratier og Østens autokratier, centreret om Kinas tiltagende politiske og økonomiske magt. Set i dette store perspektiv er Putin kun en midlertidig men overkommelig overgangsfigur. Vesten og herunder Norden må finde sin strategiske magt- og samarbejdsposition i fremtidens komplekse og uafklarede verdenssamfund. Men dette stiller krav om stærke fremsynede politiske ledere, der kan analysere den globale strategiske udvikling uden at være bundet af deres eget personlige og snævre ideologiske magtperspektiv.